

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas sistēmas efektivitātes uzlabošana.

Rezultātu apkopojums.

2020. gada 20. februāris

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas sistēma

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas sistēma Eiropas Padomes dalībvalstīs ir veidota, lai novērstu iespēju izmantot finanšu un nefinanšu sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai un terorisma finansēšanai, nodrošinot uz risku balstītu pieeju, kas paredz preventīvo, uzraudzības un kontroles pasākumu ieviešanu atbilstoši valsts riska līmenim.

«Moneyval» ir ekspertu komisija, kuras uzdevums ir novērtēt, kā tiek ievēroti galvenie starptautiskie standarti nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanā. Komisijā vērtē, kā tiek nodrošināta standartu īstenošanas efektivitāte un sniedz ieteikumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem.

«Moneyval» ekspertu novērtējums Latvijā

Eiropas Padomes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komitejas "Moneyval" 5. kārtas novērtēšanas 2018. gada 23. augusta ziņojumā par Latvijas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas sistēmas efektivitāti analizēti 11 rīcības virzieni:

- noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas risku novērtējums, politika un koordinācija;
- starptautiskā sadarbība;
- uzraudzība;
- preventīvie pasākumi;
- juridiskās personas un veidojumi;
- finanšu izlūkošana;
- izmeklēšana un kriminālvajāšana;
- konfiskācija;
- terorisma finansēšanas izmeklēšana un kriminālvajāšana;
- terorisma finansēšanas preventīvie pasākumi un finanšu sankcijas;
- mērķētas finanšu sankciju proliferācijas finansēšanas apkarošana.

Atbildīgās institūcijas

Efektivitātes rādītājs	Atbildīgā institūcija
1.Riski, politika un koordinācija	Iekšlietu ministrija, Finanšu izlūkošanas dienests
2.Starptautiskā sadarbība	Tieslietu ministrija
3.Uzraudzība	Finanšu ministrija
4.Preventīvi pasākumi	Finanšu ministrija
5.Juridiskas personas un veidojumi	Tieslietu ministrija
6.Finanšu izlūkošana	Finanšu izlūkošanas dienests
7.NILL izmeklēšana un kriminālvajāšana	Tieslietu ministrija
8.Konfiskācija	Tieslietu ministrija
9.TF izmeklēšana un kriminālvajāšana	Iekšlietu ministrija
10.TF preventīvie pasākumi un finanšu sankcijas	Iekšlietu ministrija, Ārlietu ministrija
11.PF finanšu sankcijas	Ārlietu ministrija

Līdzatbildīgās institūcijas, kuras aktīvi iesaistījās «Moneyval» procesā

- Finanšu un kapitāla tirgus komisija
- Ģenerālprokuratūra
- Valsts policija
- Valsts drošības dienests
- Valsts ieņēmumu dienests

Izmantotie saīsinājumi

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ARO	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu atguves dienests
ĀM	Ārlietu ministrija
FATF	Finanšu darījumu darba grupa (<i>Financial Action Task Force</i>)
FID	Finanšu izlūkošanas dienests
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FSAP	Finanšu sektora attīstības padome
goAML	Anti-Money-Laundering System (UN) – bez tulkojuma, starptautiski atpazīstama sistēma goAML
IKS	Iekšējās kontroles sistēmas
KL	Krimināllikums
LAS	Likvidējamā akciju sabiedrība
MFS	Mērķētas finanšu sankcijas
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
NILL/TF/PF sistēma	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija/Terrorisma finansēšana/Proliferācijas finansēšana
NKIM	Nacionālais kriminālizlūkošanas modelis
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PF	Proliferācijas finansēšana
PLG	Patiesā labuma guvējs
TF	Terrorisma finansēšana
UR	Uzņēmumu reģistrs
VID	Valsts ieņēmumu dienests

1. rīcības virziens – riski, politika un koordinācija

Nostiprināts vadošās iestādes statuss un skaidrs koordinācijas mehānisms

Veikta **Finanšu izlūkošanas dienesta** juridiskā statusa maiņa, tādējādi nodrošinot FID neatkarību un autonomiju, kā arī skaidri nosakot, ka FID ir NILL/TF/PF novēršanas sistēmas vadošā institūcija Latvijā.

Strukturēts koordinācijas mehānisms valstiskā līmenī, izmantojot jau ieviestus un jaunizveidotus kanālus:

1. FID vadītās **Moneyval darba grupas** iknedēļas sanāksme;
2. FID priekšnieces vadītās **FID konsultatīvās padomes** ikmēneša sanāksmes;
3. Ministru prezidenta vadītās **FSAP** ikmēneša sanāksmes;
4. Latvijas prezidenta vadītās **Nacionālās drošības padomes** sanāksmes;
5. FID vadītās **Sadarbības koordinācijas grupas** regulārās sanāksmes;
6. FID vadītās **Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības un koordinācijas platformas** ikmēneša sanāksmes;
7. Valsts policijas priekšnieka vadītās **tiesībaizsardzības iestāžu vadības darba grupas** sanāksmes reizi ceturksnī;
8. Ārlietu ministrijas vadītās **Sankciju koordinācijas padomes** ikmēneša sanāksmes;
9. Ārlietu ministrijas vadītās **Sankciju operatīvās reaģēšanas grupas** sanāksmes.

Riska mazināšanas pasākumi un banku sektora konsolidācija

1. Grozījumi normatīvajā regulējumā, kas paredz **aizliegumu uzņēmumiem veikt darījumus ar čaulas veidojumiem**, kam nav saistības ar faktisko saimniecisko darbību un kuri ir reģistrēti valstī, kurā normatīvie akti neparedz pienākumu sagatavot un iesniegt finanšu pārskatus.
2. **Darījumu attiecību pārtraukšana** ar ievērojamu skaitu čaulas veidojumu, kā arī **ar citiem augsta riska klientiem**, kurus līdz šim Latvijas bankās apkalpoja.
3. Ievērojams **ārvalstu klientu skaita samazinājums** kredītiestādēs un ar tiem saistītā līdzekļu pārrobežu pārvietošana.
4. Ir koriģēta arī finanšu tirgus politikas stratēģija - **Latvija neturpina mērķtiecīgi tikt atzīta par reģionālo finanšu centru**

Izstrādāti riska novērtējumi

Papildinot **Nacionālo riska novērtējumu**, 2018.–2019. gadā veikti vairāki riska novērtējumi:

- > Nacionālais TF un PF riska novērtējums;
- > Sektoru NILL un TF riska novērtējums (aptverti visi 28 sektori);
- > Juridisko personu un nevalstisko organizāciju NILL un TF riska novērtējums;
- > Profesionālo pakalpojumu sniedzēju NILL un TF riska novērtējums;
- > Nacionālais NILL draudu novērtējums par 2017.-2018.gadu;
- > Jauno tehnoloģiju NILL un TF riska novērtējums;
- > Virtuālo valūtu NILL un TF riska novērtējums;
- > Noziedzīgi iegūtas skaidras naudas aprīte;
- > Pārrobežu finanšu plūsmas ārvalstu valūtā.

Izstrādātas nacionālā riska novērtējuma veikšanas vadlīnijas, tajā skaitā nodefinēta arī komunikācijas stratēģija.

Izpratnes veicināšana un apmācība

Par visiem riska novērtējumiem ir informēti visi augsta riska ziņotāji no visiem 28 regulētajiem sektoriem, kā arī visu banku vadība un lielākās NVO FID organizētajos iknedēļas semināros.

Organizētas **vietējās un starptautiskas NILL/TF/PF novēršanas apmācības** dažādām auditorijām.

Organizētas **ikgadējās NILL novēršanas dienas** uzņēmumiem un plašākai sabiedrībai.

Starptautiska konference par proliferācijas finansēšanas sankcijām **«Kā uzlabot efektivitāti IO.11 Praktiski izaicinājumi sankciju ieviešanā»**.

3. rīcības virziens – uzlabota riskos balstīta pieeja NILL/TF uzraudzībai

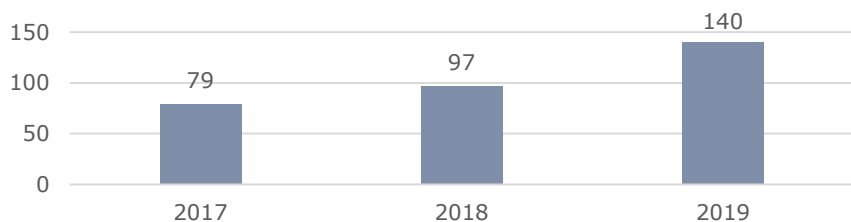
Spēcīgāka uzraudzība

1. Palielināti visu uzraudzības institūciju resursi, par 56% palielinot par NILL/TF novēršanas funkcijām atbildīgo cilvēkresursu skaitu. Tas ļāvis veikt arī biežākas un kvalitatīvākas pārbaudes uzraugamajās institūcijās.
2. Pēdējā gada laikā ir veiktas pārbaudes visās augsta riska bankās. Kopējais veikto klātienēs un attālināto pārbaudžu skaits ir pieaudzis par 20%.
3. VID savā uzraudzībā esošajās iestādēs klātienēs pārbaudes 2019.gadā ir veicis četras reizes vairāk nekā 2018.gadā.

Piemērots pilns preventīvo sankciju klāsts

- > Naudas sodi, kas sasniedz gandrīz to maksimālo robežu.
- > Ierobežojoši pasākumi attiecībā uz noteiktām uzņēmējdarbības jomām, klientu segmentiem vai produktiem, kā arī regulāra ziņojumu sniegšana FKTK.
- > Konkrētu valdes locekļu brīdināšana un atbrīvošana no darba.
- > Pienākums izstrādāt un ieviest sanācības plānu.
- > Komercdarbības apturēšana.

NILL un TF uzraudzību īstenojošo darbinieku skaits pieaudzis par 16%

Kontrolēts ABLV bankas likvidācijas process

ABLV bankas likvidācija radīja unikālu izdevību izstrādāt un pielietot stingri kontrolētu un individuāli izstrādātu uzraudzības metodiku, kas nodrošina visu izmaksu skrupulozu pārbaudi.

Strukturālas izmaiņas uzraudzības un kontroles institūcijās

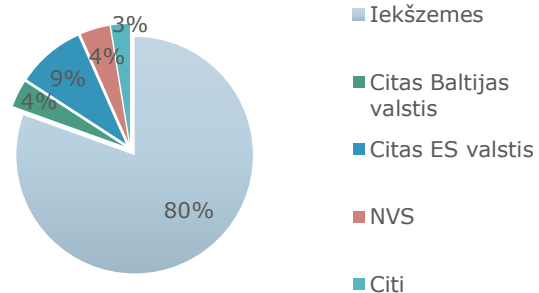
1. Nostiprināta FKTK pārvaldība un pilnvaras, neatkarīgā un caurskatāmā procesā ievēlēta jauna FKTK vadība.
2. VID ir izveidojis un pēdējos divus gadus vada pilnībā funkcionējošu NILL un TF kontroles nodaļu, kas VID pārraudzībā uzrauga plašu NILLTPFN likuma subjektu loku.

Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības un koordinācijas platformas

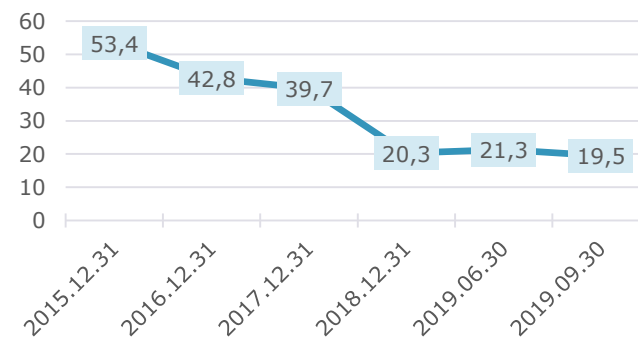
FID vadītajās ikmēneša sanāksmēs ar FKTK (vadošā uzraudzības un kontroles institūcija) apspriests arī sankciju piemērošanas pārskata ziņojums, lai analizētu atbilstības un preventīvo pasākumu ietekmi, kā arī identificētu nepieciešamos uzlabojumus.

Ievērojami samazinājies kopējais riska līmenis

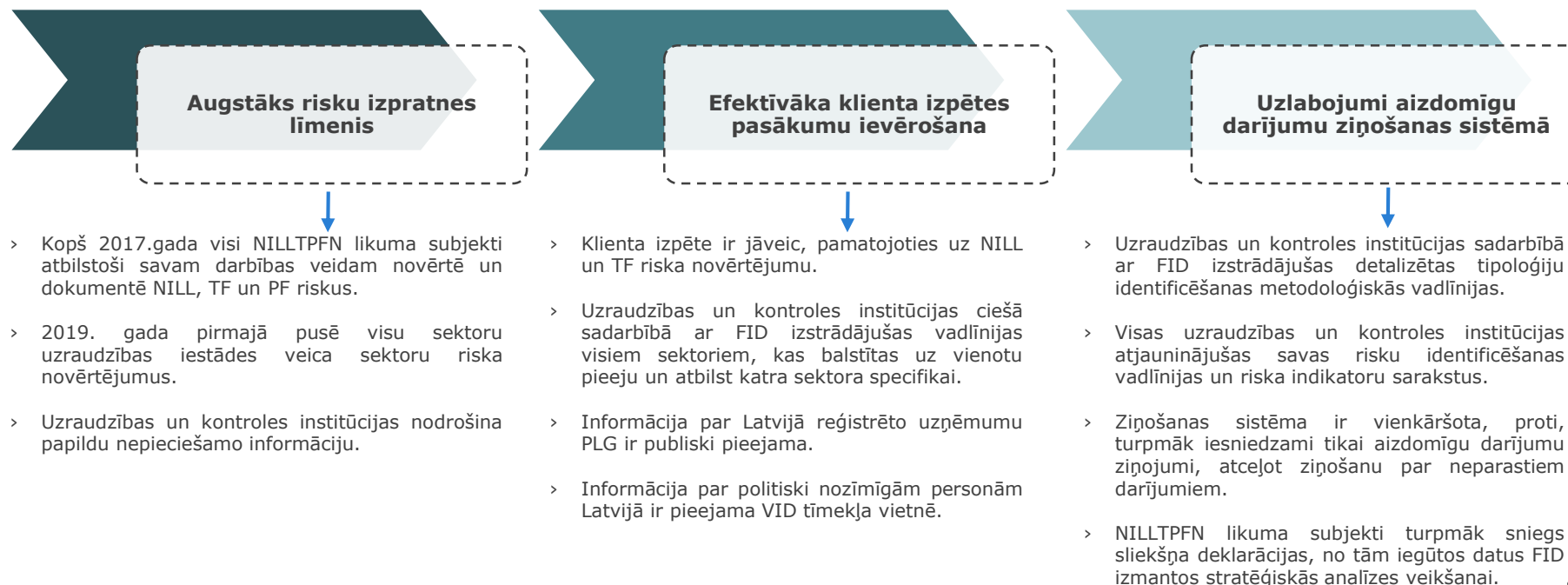
Depozītu ģeogrāfiskais sadalījums 2019. gada septembrī

Ārvalstu depozītu daļa Latvijas bankās

4. rīcības virziens – preventīvo pasākumu efektīva piemērošana

FID iesaldēto līdzekļu apjoms 2019. gadā **pieaudzis par 504%** (salīdzinājumā ar 2017. gadu)

Ciešāka NILLTPFN likuma subjektu, uzraudzības un kontroles institūciju, FID un tiesībsardzības iestāžu sadarbība nodrošina **savlaicīgu informācijas apmaiņu** NILL, TF un PF novēršanai un mazināšanai.

Banku biznesa modeļu maiņa

- > Latvijas bankām bija jāpārskata savi pašreizējie biznesa modeļi un jāizstrādā jaunas darbības stratēģijas, atspoguļojot izmaiņas mērķa tirgū un mērķa klientos, kā arī ieviešot alternatīvus darbības veidus un pakalpojumus.
- > FKTK īstenojusi proaktīvu uzraudzību, tostarp minēto plānu ieviešanas efektivitātes pārbaudes klātienē.

Jauni regulējamie sektori

- Tiks ieviesti papildus profesionālās darbības noteikumi:
- > nekustamā īpašuma starpniecības pakalpojumu sniedzējiem būs jāreģistrējas;
 - > grāmatvedības pakalpojumu darbība tiks licencēta.

5. rīcības virziens – juridiskās personas un veidojumi

Nodrošināta juridisko personu caurskatāmība

Kopumā Latvija ir ieviesusi sistēmu, kas nodrošina juridisko personu caurskatāmību visā to darbības laikā, proti:

1. lai reaģētu uz Latvijas riska profilu, izveidota viena no stingrākajām PLG informācijas sistēmām. UR jāiesniedz informācija ne tikai par PLG, bet arī dokumenti, kas apliecina PLG identitāti un īstenoto kontroli;
2. informācija par PLG ir pieejama nekavējoties tīmekļa vietnē un elektroniski apstrādājamā formātā;
3. uzraudzības un kontroles institūciju metodoloģijās ir iestrādāta kopēja pieeja – PLG jānosaka, ņemot vērā riskos balstīto pieeju – klienta pašdeklarāciju var lietot tikai zema riska gadījumos. Par neatbilstību tiek piemērotas sankcijas.

Darbības augsta riska jomās:

- > Latvijas uzņēmumi ar ārvalstu īpašniekiem;
- > uzņēmumi, kas neveic saimniecisko darbību;
 - > ārvalstu čaulas veidojumi;
- > trasta un uzņēmumu pakalpojumu sniedzēji.

Efektīvi risku mazināšanas pasākumi

- > 97% no visām Latvijā reģistrētajām SIA ir atklājušas savus PLG. Visas tās ārvalstu SIA, kuras neatklāja savus PLG un kuras juridiski bija iespējams izslēgt, tika izslēgtas no UR līdz 2019.gada beigām.
- > sākot no 2018. gada, UR ir izslēdzis 32 846 uzņēmumus, kas faktiski neveic saimniecisko darbību;
- > kredītiestādēm un maksājumu iestādēm tika aizliegts sadarboties ar čaulas veidojumiem, kā rezultātā to skaits ir krasi samazinājies no vairāk nekā 17 600 čaulas veidojumiem 2017.gadā līdz 1 259 2019.gada septembrī;
- > nodrošināta sadarbība starp UR un VID - tie trasta un uzņēmumu pakalpojumu sniedzēji, kas neievēro NILL novēršanas prasības, tiek sodīti un turpmāk nevar iesniegt dokumentus UR.

Praksē piemērotas preventīvas sankcijas tiem, kuri prasības neievēro

Visiem sektoriem sadarbojoties, tiek īstenotas datu ticamības pārbaudes

UR:

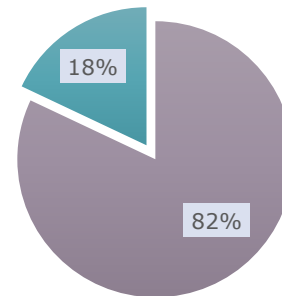
- > pārbauda iesniegto informāciju, lūdzot juridiskās personas iesniegt dokumentus, kas apliecina informācijas ticamību attiecībā uz PLG;
- > ir pilnībā ieviesis iekšējo kontroles sistēmu un atbilstoši identificētajiem NILL/TF riskiem veic padziļinātas pārbaudes, potenciālo risku gadījumā par to ziņojot FID.

No 2020.gada 1.jūlija tiks ieviesta ziņošanas sistēma – finanšu institūcijas, nefinanšu sektora pārstāvji un citas kompetentās iestādes ziņos UR par ikvienu neatbilstību, kāda konstatēta starp UR esošo PLG informāciju un minētajām iestādēm pieejamo informāciju. UR nekavējoties ziņos kompetentajai tiesībsardzības iestādei un reģistrā pievienos konkrētu atzīmi attiecībā uz iespējami nepatieso informāciju.

Piemērotie naudas sodi:

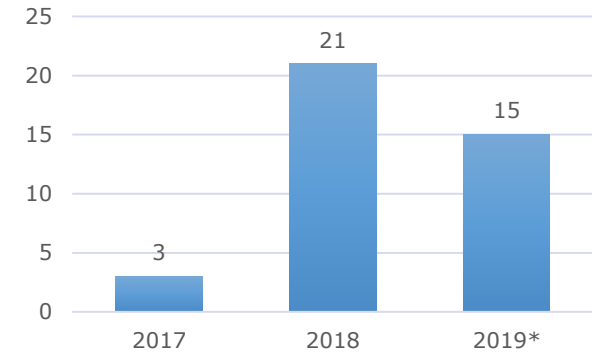
- > FKTK piemēroto naudas sodu apmērs sasniedz EUR 5 500 000;
- > VID vairāk nekā 100 atbildīgajām struktūrām piemēroto naudas sodu apmērs sasniedz EUR 176 000.

Latvijas uzņēmumi ar vismaz vienu
īpašnieku-nerezidentu 2019. gada
septembrī

- Šī veida sabiedrības ar ierobežotu atbildību ir atklājušas savu patiesā labuma guvēju
- Tiesības iesaistīties turpmākā darījumdarbībā tika pārtrauktas

Iztiesātas krimināllietas, pamatojoties
uz KL 195¹. pantu (nepatiesas
informācijas sniegšana par līdzekļu
piederību un PLG)

* līdz 2019.gada 1.oktobrim

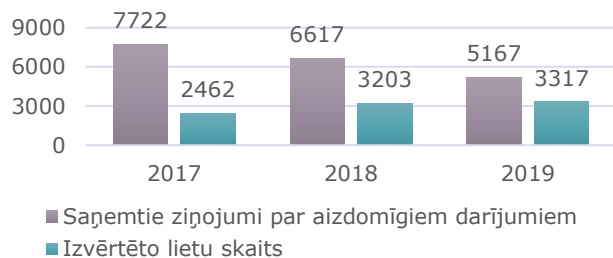
6. rīcības virziens – finanšu izlūkošana

Būtiskas izmaiņas ziņošanas sistēmā

Sākot no 2019.gada 17.decembra ziņošanas pienākums attiecas tikai uz aizdomīgiem darījumiem. Ziņošana par neparastiem darījumiem ir atcelta – tā vietā ieviesta sliekšņa deklarāciju koncepcija, kas kalpos par datu avotu FID stratēģiskajā analīzē.

Šīs izmaiņas tika ieviestas, lai uzlabotu aizdomīgu darījumu ziņojumu kvalitāti, lielāku uzsvaru liekot uz konkrētā darījuma aizdomīguma pazīmēm, savukārt sliekšņa deklarācijās iekļauto informāciju FID lietos turpmākajā operatīvajā un stratēģiskajā aizdomīgu darījumu ziņojumu analīzē.

Ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem un finanšu izlūkošanas darbs

FID uzsāktās iniciatīvas publiskajā sektorā:

- > līdzdalība ABLV bankas darba grupā;
- > ciešāka sadarbība ar tiesībsardzības iestādēm, kas tiek īstenota saskaņā ar noslēgtajiem sadarbības līgumiem;
- > notikušas 107 sanāksmes ar publiskā sektora pārstāvjiem;
- > vairāk nekā 40 metodoloģiskie materiāli, vadlīnijas, riska novērtējumi un citi stratēģisko pārskatu ziņojumi;
- > nodrošinātas vairāk nekā 78 apmācību sesijas.

Mainīts FID juridiskais statuss un piešķirti papildu resursi

Lai stiprinātu FID iespējas finanšu izmeklēšanas operatīvajā un stratēģiskajā analīzē, piešķirts papildus finansējums:

- > 2018. un 2019. gadā izveidotas 18 jaunas amata vietas;
- > jauna FID vadītāja kopš 2018. gada 1. jūnija;
- > amatos iecelti divi jauni vadības vietnieki.

FID budžets 2017.gadā bija 1 318 718 EUR, 2018.gadā tas palielināts līdz 1 828 978 EUR, 2019.gadā FID budžets ir 4 617 365 EUR.

Izstrādātas vadlīnijas un prioritāšu noteikšanas modelis NILL noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai atbilstoši valsts riska profilam

ABLV bankas likvidācijas procesa laikā, FID izveidojis **ad hoc starptautisko finanšu izlūkošanas darba grupu**, ko veido finanšu izlūkošanas dienestu pārstāvji no 20 valstīm, kuru finanšu institūcijas visvairāk veikušas darījumus ar ABLV banku.

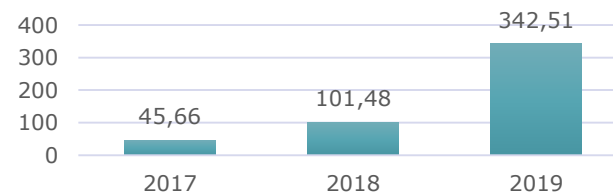
FID, tiesībsardzības iestāžu, uzraudzības un kontroles institūciju un NILLTPF novēršanas likuma subjektu sadarbībai ir izveidots skaidrs mehānisms – **Sadarbības koordinācijas grupa**.

Kopš 2018. gada jūlija FID ir organizējis 106 sadarbības koordinācijas sanāksmes.

Paaugstināta FID kompetence

1. FID **analizējis vairāk lietu**, pamatojoties uz saņemtajiem ziņojumiem par aizdomīgiem darījumiem – 5% palielinājums 2019.gada 9 mēnešos salīdzinājumā ar visu 2017.gadu.
2. Būtiski **palielinājusies FID iesaldēto līdzekļu summa – 504% palielinājums** 2019.gadā salīdzinājumā ar 2017.gadu.
3. Palielinājusies atsavināto līdzekļu summa pēc FID veiktās iesaldēšanas – vairāk nekā 33% palielinājums 2019.gadā salīdzinājumā ar 2017.gadu.
4. 2019.gadā, salīdzinot ar 2017.gadu, **4,5 reizes palielinājies notiesājošo spriedumu skaits**, pamatojoties uz FID sniegto informāciju.
5. Notiek **goAML** ieviešana.

FID iesaldēto līdzekļu summa (izteikta miljonos EUR)

7. rīcības virziens – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas izmeklēšana un kriminālvajāšana

- Latvija ir izveidojusi labi koordinētu NILL novēršanas sistēmu, pateicoties grozījumiem normatīvajā regulējumā un izstrādātajām skaidrojošajām vadlīnijām, mērķtiecīgai institucionālai struktūrai un papildu darbaspēka un finanšu resursiem, kā arī padziļinātu pastāvīgu apmācību sistēmu, aptverot visus NILL novēršanas aspektus.
- Ievērojams sasniegums ir tiesībsardzības iestāžu, prokuratūras un tiesu vienotas izpratnes izveidošana attiecībā uz NILL likumpārkāpumiem, pierādīšanas prasībām un Latvijas riska profilu, veicinot apņēmību sadarboties kopēju mērķu sasniegšanai.
- Būtiski rezultāti – pilna apjoma NILL likumpārkāpumu izmeklēšana, kriminālvajāšana un notiesāšana ar vislielāko autonomo NILL pieaugumu, tādējādi reaģējot uz Latvijas riska profilu kā naudas plūsmas tranzītvalsti, piespriežot arī brīvības atņemšanu.
- Plašs netiešo pierādījumu lietojums, bieži tiek veikta paralēlā izmeklēšana, nepaļaušanās uz predikativu.
- Īpaša uzmanība veltīta profesionālai NILL novēršanai finanšu iestādēs, vērstoties arī pret augsta līmeņa amatpersonām.

Izmeklēšanas un prokuratūras spēju stiprināšana autonomo NILL likumpārkāpumu izmeklēšanā/kriminālvajāšanā ar uzsvaru uz reģionālajiem finanšu centriem raksturīgo risku.

Specializētas tiesas – Ekonomiskās tiesas – dibināšana 2021. gadā.

Lai nodrošinātu efektīvāku NILL izmeklēšanu un kriminālvajāšanu, ieskaitot to prioritāšu noteikšanu un pilnveidošanu, veidotu vienotu izpratni par normatīvā regulējuma interpretāciju, notikušas mērķtiecīgas apmācības.

ABLV lieta:

- Speciālas izmeklēšanas grupas izveide, kas apvieno prokurorus un izmeklētājus, finanšu analītiķus, lai izmeklētu 34 kriminālprocesus.
- Speciālas darba grupas izveide ar visaptverošu izlūkošanas platformu, lai veiktu informācijas apmaiņu starp FID, Valsts policiju, kā arī KNAB, prokuratūru un FKTK.
- FID ir izveidojis vēl vienu specializētu darba grupu – **ad hoc Starptautisko Finanšu izlūkošanas darba grupu**, kas apvieno finanšu izlūkošanas dienestu pārstāvjus no 20 valstīm, kuru finanšu institūcijas veikušas darījumus ar ABLV banku. Tas sniegs ieguldījumu ar ABLV banku saistīto līdzekļu plūsmas rūpīgā analizē un izpratnē, tādējādi iesaldējot līdzekļus, kas iegūti noziedzīgu darbību rezultātā.

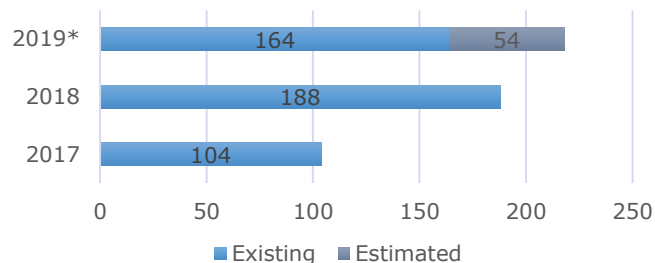
Citas lietas:

- Divas sekmīgi izmeklētas profesionālas NILL lietas finanšu institūcijās, kas saistītas ar to darbiniekiem, tostarp, vadošā amatā esošu bankas darbinieku. NILL nolūkos tika izmantotas finanšu institūcijas, kuru ietvaros tika izveidotas struktūras, kas paredzētas konkrēti NILL. Viena no šīm lietām tika izmeklēta ciešā sadarbībā ar FKTK, kas sniedza savu ieguldījumu sekmīgā lietas izmeklēšanā. Abas iepriekš aprakstītās lietas šobrīd atrodas kriminālvajāšanas procesā.

Palielināts pilna apjoma NILL izmeklēšanu un kriminālvajāšanu skaits:

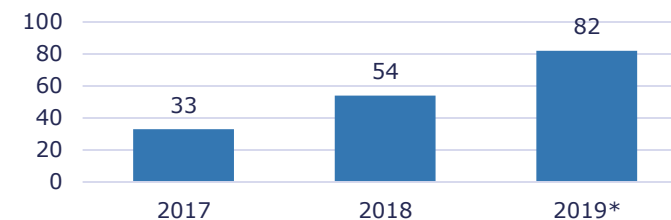
Ierosināto kriminālprocesu skaits NILL lietās ir palielinājies par 181% 2018. gadā salīdzinājumā ar 2017.gadu un par 158% 2019. gada 9 mēnešos salīdzinājumā ar 2017. gadu. Kriminālvajāšanu skaits NILL lietās ir palielinājies par 164% 2018. gadā un par 255% 2019. gada 9 mēnešos salīdzinājumā ar 2017. gadu.

NILL lietās uzsāktie kriminālprocesi

* Līdz 2019.gada 1.oktobrim

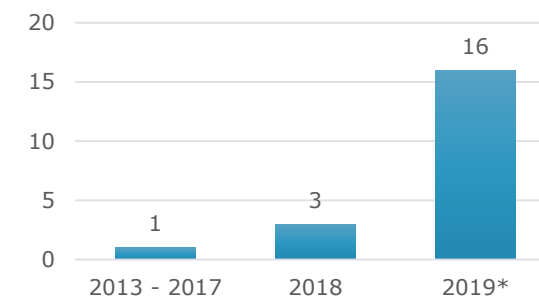
Kriminālvajāšana par NILL (personu skaits lietās, kas iesniegtas tiesā iztiesāšanai)

* Līdz 2019.gada 1.oktobrim

Latvijas Augstākās tiesas tiesnešu kopsapulcē 2019. gada 19. jūnijā Augstākā tiesa pieņēma lēmumu, kurā noteikts, ka nosacīta notiesāšana, piemērojot KL 55.pantu, nav atļauta, ja tiesa nav pārliecināta, ka likumpārkāpējs neiesaistīsies noziedzīgās darbībās, ja vien tam nebūs atņemta brīvība. Kopš tā brīža vairs nav bijis neviens gadījums, kurā tiesa NILL lietā būtu piemērojusi KL 55.pantu. Kopš minētā datuma bijuši divi notiesāšanas gadījumi par likumpārkāpumiem NILL jomā, no kurām vienā lietā tiesa personu sodīja ar 4 gadus ilgu apcietinājumu un konfiskāciju (spriedums jau stājies spēkā, pieņemts 2019. gada 31. jūlijā), otrā lietā – ar 4 gadus un 3 mēnešus ilgu apcietinājumu un 1 gadu ilgu probācijas uzraudzību (spriedums vēl nav stājies spēkā, pieņemts 2019. gada 21. oktobrī).

Notiesāšana par autonomu NILL

* Līdz 2019.gada 1.oktobrim

8. rīcības virziens – konfiskācija

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu un instrumentu konfiskācija galvenajos politikas dokumentos ir noteikta kā politikas uzdevums un attiecīgi ir noteikti arī nepieciešamie tehniskie un cilvēku resursi šī uzdevuma īstenošanai.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas fonds:

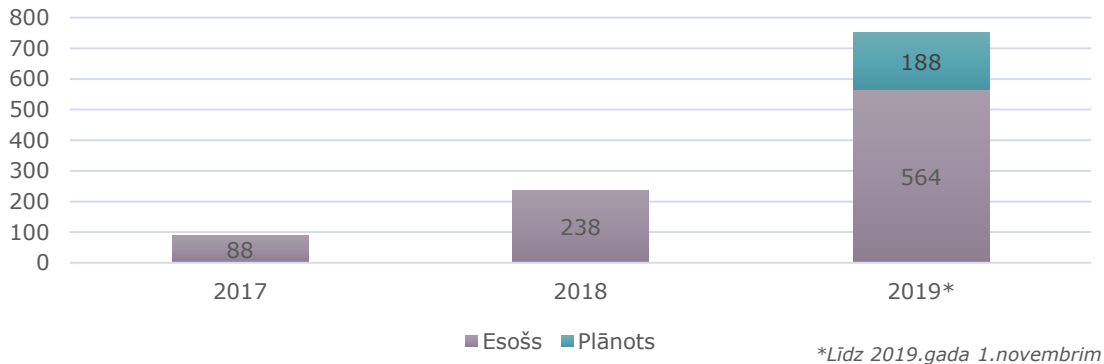
2017.gadā tika izveidots Konfiskācijas fonds: atsevišķa budžeta programma, lai ieviestu nepieciešamos pasākumus finanšu un saimniecisko noziegumu apkarošanā un sniegtu palīdzību cietušajiem noziedzīgos nodarījumos. Saskaņā ar valdības noteikto kārtību, Valsts kase trīs reizes gadā kreditē 50% no konfiscēto ieņēmumu summas valsts budžetā, bet ne vairāk kā 2 miljonu EUR apmērā gadā.

Sekmīgas Konfiskācijas fonda ieviešanas rezultātā 2017.gadā ir pieauguši nepieciešamie papildu resursi tiesībsardzības iestādēm un valsts organizācijām, lai nodrošinātu efektīvu noziedzīgi iegūtu līdzekļu un rīku konfiskāciju. Kopš 2018.gada dažādām tiesībsardzības iestādēm līdz šim jau piešķirti 2 292 041 EUR tehniskā nodrošinājuma (aprīkojumu, programmatūru un nepieciešamās apmācības), kas nepieciešams cīņā pret NILL, iegādei.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu atguves dienests:

ARO sniedz savas profesionālās zināšanas un palīdzību NIL atgūvē visām tiesībsardzības iestādēm, tostarp ārvalstu partneriem: ir piešķirti papildu resursi, lai stiprinātu to iespējas nodrošināt efektīvu konfiskāciju: nodrošinātas 7 papildu amata vietas, kā arī resursi tehniskajam aprīkojumam, ieskaitot analītisko programmatūru.

Konfiskācija, pamatojoties uz notiesājošu spriedumu (tūkstošos EUR)

Izstrādātas vadlīnijas, rokasgrāmata un veikta apmācība, lai veicinātu konfiskācijas pasākumu piemērošanu:

- > rokasgrāmata konfiskācijas jautājumos;
- > vadlīnijas paplašinātas konfiskācijas piemērošanai;
- > aptuveni 400 amatpersonas ir apmeklējušas apmācības par konfiskāciju.

Veiktā izpratnes veicināšana tiesībsardzības iestādēs par to, cik svarīgi nodrošināt konfiskāciju agrīnā izmeklēšanas stadijā, ir panākusi būtisku pieaugumu iesaldētās un atsavinātās NILL summas apmērā.

Skaidras naudas pārvietošanas kontroles īstenošana uz robežām:

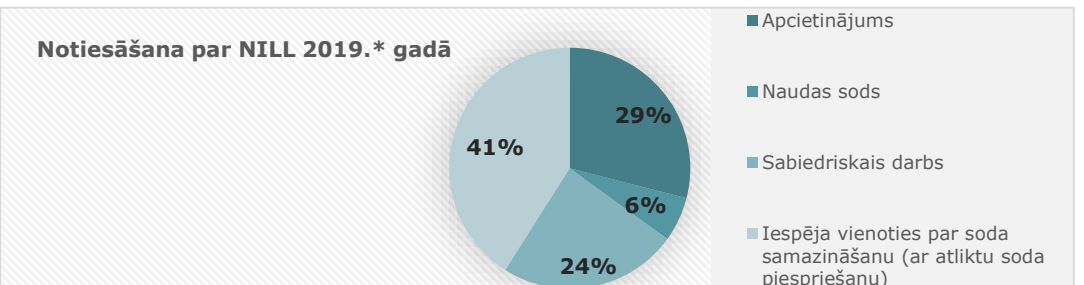
2019.gadā VID tika izveidotas 50 jaunas amata vietas, lai nodrošinātu efektīvu skaidras naudas pārvietošanas pāri Latvijas robežām kontroli.

VID Nodokļu un muitas policijas pārvalde ir ievērojami palielinājusi ierosināto kriminālprocesu skaitu saistībā ar viltotas vai nedeklarētas skaidras naudas pārvešanu pār Latvijas robežu: no 7 lietām 2018.gadā līdz 38 lietām laikā līdz 2019.gada 14.novembrim, aizturot vairāk nekā 6 miljonus EUR. Vairāk nekā 3 miljoni EUR ir jau atsavināti.

VID Nodokļu un muitas policijas pārvalde šobrīd izmeklē iespējamu līdzekļu legalizāciju plašā mērogā, kurā iesaistīts bankas akcionārs.

Laika posms	Lietas	Konfiscētie līdzekļi (summa)
2018	72	6,3 MEUR
2019*	87	42 MEUR

* Līdz 2019.gada 10.oktobrim

* Līdz 2019.gada 1.decembrim

9. rīcības virziens – TF izmeklēšana un kriminālvajāšana

Grozījumi tiesību aktos

Krimināllikumā paplašināts ar TF saistīto noziedzīgo nodarījumu regulējums un tiesībaizsardzības iestādēm, prokuroriem un tiesām stiprināti mehānismi cīņā ar TF.

Paplašināts Pretterorisma centra Ekspertu konsultatīvās padomes sastāvs, iekļaujot pārstāvjus no Finanšu ministrijas un FKTK.

Riskos balstītas pieejas stiprināšana

Veikti vairāki riska novērtējumi:

Turpināta Nacionālā riska novērtējuma izstrāde 2017.–2018. gadam;
Nacionālais terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējums 2017.–2018. gadam;
Juridisko personu un nevalstisko organizāciju NIL un TF risku novērtējums 2017.–2018. gadam;
Sektoru NILL un TF risku novērtējums 2017.–2018. gadam.

Kopējas sadarbības un informācijas apmaiņas platformas izveide un darbības uzsākšana

Izveidota ar grozījumiem NILLTPF novēršanas likuma 55. pantā.

Šī platforma sekmē rīku un īpašu darbību ieviešanu, kas veicama attiecībā uz identificētajiem NILL/TF riskiem.

Platformu vada FID, un tā ietver institūcijas, kas veic operatīvo darbību, izmeklēšanas iestādes, prokuratūru, VID, kā arī citas institūcijas atbilstoši NILLTPF novēršanas likumam.

Sadarbība platformā notiek arī lai institūcijās veidotu vienotu izpratni par izmeklēšanā esošajām TF lietām, kā arī lai nodrošinātu saskaņotu darbību informācijas apmaiņas jomā.

Vadlīnijas

Lai panāktu vienotu izpratnes līmeni par TF novēršanu, NILLTPFN likuma subjektiem un uzraudzības un kontroles institūcijām tika izstrādātas TF/PF novēršanas vadlīnijas.

Nacionālā TF novēršanas stratēģija

Izstrādāta TF novēršanas stratēģija 2019.–2021. gadam, kas apstiprināta Pretterorisma centra Ekspertu konsultatīvajā padomē.

Stratēģijas mērķis ir nodrošināt, lai visām TF apkarošanā iesaistītajām institūcijām būtu kopēja izpratne par TF apkarošanas jomā veikto pasākumu un darbību stratēģisko orientāciju.

Tajā noteikti galvenie stratēģiskie principi koordinētai rīcībai, ieskaitot riskos balstītu pieeju.

10. rīcības virziens – preventīvie pasākumi un finanšu sankcijas

Gūtie panākumi

Visas uzraudzības un kontroles institūcijas ir rūpīgi pārskatījušas sankciju piemērošanas kritērijus, lai nodrošinātu atbilstošu pieeju NILL/TF novēršanas saistību pārkāpumiem.

2018. gadā FKTK noteica soda sankcijas trīs bankām kopumā 3,9 miljonu EUR apmērā, uzdodot administratīvas prasības uzlabot banku iekšējās kontroles sistēmas. 2019. gadā ir uzsāktas 7 administratīvas lietas pret 6 bankām, pamatojoties uz pārkāpumiem, kādi identificēti klātienē pārbaudēs.

Sankciju koordinācijas padome

Izveidota un darbojas Sankciju koordinācijas padome, kas ir galvenais koordinācijas mehānisms, kuru atbalsta augsta līmeņa politiskā griba. Padome ietver valsts, privāto un nevalstisko organizāciju sektoru.

Grozījumi Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā

Tagad mērķētas finanšu sankcijas tiek īstenotas tieši, pilnībā un pienācīgi, bez kavēšanās, saskaņā ar FATF metodoloģiju.

Visas personas ir informētas par šiem ANO Drošības padomes rezolūciju norādījumiem.

Latvija ir pilnībā autonoma no Eiropas Savienības mehānismiem attiecībā uz sankciju ieviešanu un nacionālo sankciju noteikšanu, tajā skaitā potenciāli sankciju sarakstos iekļaujot personas no ES.

Papildināts uzraudzības un kontroles institūciju saraksts, aptverot visus valsts, privātos un nevalstisko organizāciju sektorus.

MK noteikumi Nr. 327 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība"

Riskos balstīta pieeja

Ieviesta riskos balstīta nevalstisko organizāciju sektora uzraudzība - tā ietver risku novērtēšanu, kas saistīti ar nevalstisko organizāciju iesaistīšanos finanšu sankciju apiešanā.

- > Informatīvais materiāls (vadlīnijas) par efektīvu sankciju ieviešanu Latvijā;
- > "Sankciju piemērošanu publiskajos iepirkumos";
- > Vadlīnijas NILLTPF novēršanas likuma subjektiem, ko uzrauga Valsts ieņēmumu dienests.

11. rīcības virziens – PF finanšu sankcijas

Kopš 2017. gada Latvija ir veikusi iedarbīgus pasākumus, lai pilnībā un neatgriezeniski ieviestu tālejošus uzlabojumus mērķētu finanšu sankciju, kas saistītas ar proliferācijas finansēšanu, tiesiskajā un institucionālajā regulējumā, kā arī informācijas sniegšanas kārtībā. Šīs darbības pilnībā attiecas arī uz mērķētām finanšu sankcijām saistībā ar terorisma finansēšanu. Grozīts Sankciju likums, lai nodrošinātu to, ka normatīvais regulējums atbilst jaunākajām Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes rezolūciju un FATF prasībām attiecībā uz mērķētām finanšu sankcijām saistībā ar TF.

Grozījumi Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā

Uzraudzības un kontroles institūcijas:

- > Finanšu un kapitāla tirgus komisija
- > Valsts ieņēmumu dienests
- > Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
- > Latvijas Banka
- > Latvijas Zvērinātu advokātu padome
- > Latvijas Zvērinātu notāru padome
- > Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija
- > Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija
- > Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde

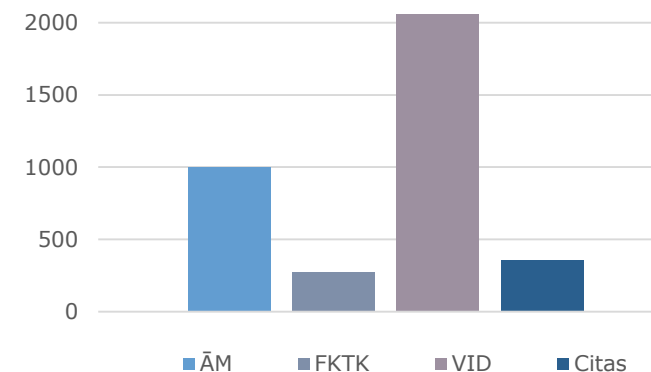
Ziņošanas pienākums:

- > informēt Valsts drošības dienestu mērķētu finanšu sankciju pārkāpuma vai pārkāpšanas mēģinājuma gadījumā;
- > informēt Finanšu izlūkošanas dienestu finanšu ierobežojumu apiešanas vai apiešanas mēģinājuma gadījumā;
- > vienmēr informēt uzraudzības un kontroles institūciju.

Latvijas veiktie pasākumi

- > Mērķētas finanšu sankcijas attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes rezolūcijām saistībā ar TF tiek ieviestas tieši, pilnībā un bez kavēšanās, saskaņā ar FATF standartiem.
- > Visām fiziskajām un juridiskajām personām nekavējoties un bez iepriekšēja brīdinājuma jāiesaldē norādīto personu un organizāciju līdzekļi vai citi aktīvi. Iesaldēšana ir pastāvīga.
- > Uzraudzības un kontroles institūciju saraksts ir papildināts ar kompetentām institūcijām visu valsts, privāto un nevalstisko organizāciju uzraudzības nolūkā. Institūcijās veiktas klātienes un attālinātas pārbaudes, lai nodrošinātu atbilstību un efektīvas iekšējās kontroles sistēmas.
- > Uzraudzības un kontroles institūcijas ir izstrādājušas vadlīnijas, kas nodrošina to, ka mērķētas finanšu sankcijas attiecībā uz PF tiek pienācīgi ņemtas vērā IKS. Par sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas prasību neievērošanu gan fiziskām, gan juridiskām personām var tikt piemērots naudas sods līdz par 1 000 000 EUR.
- > Pastāv pienākums ziņot uzraudzības un kontroles institūcijām un tiesībsargāšanas iestādēm par visiem iesaldētajiem aktīviem vai veiktajām darbībām, ievērojot sankciju prasības, tostarp par atteiktām transakcijām, tādējādi uzlabojot pēc iesaldēšanas ziņošanu un izmeklēšanu.
- > Izveidota Sankciju koordinācijas padome kā vadošais koordinācijas mehānisms, lai stiprinātu vienotu pieeju sankciju piemērošanai, kā arī lai uzlabotu informācijas apmaiņu un vairotu zināšanas un prasmes par uzraudzības pasākumiem, jaunākajām tipoloģijām u. tml.
- > Nodibināta Sankciju operatīvās reaģēšanas grupa, lai efektīvi apmainītos ar izlūkošanas datiem mērķētu finanšu sankciju pārkāpumu izmeklēšanā, kā arī lai koordinētu sankciju izpildes un ierosināšanas darbības.
- > Ir ieviestas sistēmas, lai nodrošinātu līdzekļu un citu aktīvu identificēšanu un attiecīgi nepieļautu sarakstos iekļautajām personām un struktūrām, kā arī personām, kuras rīkojas to vārdā, vadīt vai izpildīt finanšu transakcijas.
- > Publiski elektroniskā formā ir pieejama precīza pamata informācija par juridiskām personām, kā arī pieejama informācija par to PLG.
- > Precizētas valdības tiesības ierosināt personu iekļaušanu ANO un ES sarakstos. Mērķētas finanšu sankcijas var tikt piemērotas vai ierosinātas, pamatojoties uz ārvalstu pieprasījumu.
- > FKTK ir ievērojami paplašinājusi savu personālu, lai labāk uzraudzītu atbilstību. Efektīvākai rīcībai ĀM Juridiskajā departamentā ir izveidojusi atsevišķu sankciju nodaļu.

Katrā institūcijā apmācītie eksperti

Kopā apmācīti 3792 eksperti

Informācijas sniegšana

- > Kompetentās iestādes ir veikušas vēl nepieredzētu informācijas sniegšanu valsts, privātajam un nevalstisko organizāciju sektoram, tostarp izmantojot koordinācijas platformu, regulāru apkārtrakstu izdošanu, izveidojot īpaši apzīmētu e-pasta adresi vaicājumiem sankciju jautājumos, regulārus seminārus un BUJ, lai nodrošinātu atbilstību un saistību izpratni attiecībā uz mērķētām finanšu sankcijām PF gadījumā.
- > Privātajā un bezpeļņas organizāciju sektorā ir augsts informētības līmenis par mērķēto finanšu sankciju PF novēršanas riskiem, par ko liecina bieži jautājumi ĀM un uzraudzītājiem konkrētos gadījumos.

Finanšu noziegumu novēršanas sistēmas reforma Latvijā nav īslaicīgs uzdevums, bet gan process, kura mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu un stabilu ekonomikas attīstību.

Latvijas valdības veiktās pārmaiņas finanšu sektorā ir fundamentālas un neatgriezeniskas.